

Rakennusteollisuus

Hankintalakikoulutus

TRT- koulutuswebinaari 8.12.2022

Juha Terho

Asiamies, VT

Talonrakennusteollisuus ry

Yleistä

- Julkisten hankintojen vuosittainen yhteisarvo Suomessa on vuonna 2021 julkaistun tutkimuksen (VM, VTT) mukaan jopa 47 mrd € (tarkasteluvuosi 2018)
- Julkinen hankinta = hankintalainsäädännössä määritelty viranomaisen (valtio, kunta, kuntayhtymä, valtion liikelaitos, kirkko ja niiden seurakunnat yms.) ostaa vastiketta vastaan tavaraa, palvelua tai rakennusurakan oman organisaationsa ulkopuolelta
- Menettelysäännöt laissa julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (ns. hankintalaki) sekä laissa vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja posti-palvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (ns. erityisalojen hankintalaki). EU-hankintadirektiivien rooli lainsäädännön sisältöön on keskeinen ja ns. kansallinen liikkumavara on pientä. Hankintalainsäädäntö asettaa keskeiset menettelyvelvoitteet nimenomaan hankintayksiköille
- Kyse on siis siitä, miten verovarolla tehdään hankintoja. Hankintayksikön omassa hankintavallassa taas on, mitä se hankkii

Lainsäädännön tavoitteet ja periaatteet

- Tehokas julkisten varojen käyttö
- Laadukkaat, kestävät, ympäristöystävälliset ja innovatiiviset hankinnat
- Kilpailuolosuhteiden hyödyntäminen
- Suunnitelmallinen hankintatoiminta
- Hankintojen tarkoituksenmukainen koko, pyrkimys pk-yritysten osallistumisen mahdollistamiseen
- Tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu
- Avoimuus
- Suhteellisuus

Kansalliset kynnyсарvot (ilman ALV)

- Tavara- ja palveluhankinnat 60.000 €
- Rakennusurakat 150.000 €
- Käyttöoikeussopimukset/-urakat 500.000 €
- Suunnittelukilpailut 60 000 €
- Terveystenhoito- ja sosiaalipalvelut 400.000 €
- Muut erityiset palvelut (esim. hotelli- ja ravintolapalvelut, oikeudelliset palvelut) 300.000 €

EU-kynnysarvot (ilman ALV)

1.1.2022 lukien:

- Tavara- ja palveluhankinnat sekä suunnittelukilpailut 215 000 €
- Valtion keskushallintoviranomaisten tavara- ja palveluhankinnat sekä suunnittelukilpailut 140.000 €
- Rakennusurakat 5.382.000 €
- Komissio päivittää EU-kynnysarvot kahden vuoden välein, seuraava päivitys 1.1.2024.

KKV valvoo hankintasääntelyn noudattamista

- Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) valvoo julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön noudattamista
- KKV puuttuu ensisijaisesti täysin lain säännöksistä piittaamatta tehtyihin suoraankintoihin, joista ei ole lainkaan ilmoitettu, sekä muihin merkittäviin suoraankintoihin rinnastuviin ja menettelyltään karkeasti virheellisiin tai syrjiviin hankintoihin
- KKV voi kieltää hankintayksikköä panemasta laitonta suoraankintaa täytäntöön, jos hankintasopimusta ei ole vielä tehty
- Jos kuitenkin esim. laittomana suoraankintana toteutetusta EU- tavarahankinnasta on jo tehty hankintasopimus, KKV voi tehdä markkinaoikeudelle esityksen seuraamuksista
  - tehottomusseuraamus, seuraamusmaksu, sopimuskauden lyhentäminen, hankintapäätöksen kumoaminen
- Muissa menettelyrikkomuksissa hallinnolliset ohjauskeinot

KKV valvoo hankintasääntelyn noudattamista

- Jokainen voi tehdä toimenpidepyynnön (ei siis tarvitse olla asianosainen, kuten hankintalain oikeussuojakeinojen kohdalla)
- KKV voi myös oma-aloitteisesti ryhtyä toimenpiteisiin
- KKV sai vuoden 2021 aikana 31 hankintojen valvontaa koskevaa toimenpide-pyyntöä ja noin 200 vihjettä eri yhteydenottokanavien kautta. Yhteensä vireillä oli 62 julkisten hankintojen valvontaan liittyvää asiaa.
- Vuonna 2021 KKV antoi kymmenen hallinnollisen ohjauksen päätöstä, joista yhdeksässä hankintayksikölle annettiin huomautus ja yhdellä päätöksellä kiinnitettiin huomiota hankintalainsäädännön noudattamiseen.

Poissulkemisperusteista

- Tarjoajien kelpoisuutta voidaan arvioida hankintayksikön asettamien vaatimusten ohella pakollisten- ja harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden mukaisesti
- Pakolliset poissulkemisperusteet koskevat hankintalaissa mainittuja vakavia rikoksia, jotka koskevat tarjoajaa tai näiden edustajia (myös alihankkijoita). Hankintayksiköllä ei näiden perusteiden käsillä ollessa ole lähtökohtaisesti harkintavaltaa poissulkemisen suhteen
- Poissulkemisperusteilla pyritään ehkäisemään harmaata taloutta ja varmistumaan tarjoajan luotettavuudesta sekä toimituskyvystä
- Hankintayksikön on EU-hankinnoissa vaadittava käytettäväksi yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa (ESPD) hankintamenettelyn aikana alustavana näyttönä siitä, että poissulkemisperusteet eivät rasita tarjoajaa sekä siitä, että tarjoaja täyttää hankintayksikön asettamat soveltuvuusvaatimukset. Kyseessä onkin nimensä mukaisesti hankintayksikön esitäyttämä vakio muotoinen lomake, jolla tarjoajat vakuuttavat hankintayksikölle poissulkemisperusteiden olevan osaltaan kunnossa ja että tarjoaja täyttää hankintayksikön asettamat vaatimukset tarjoajan soveltuvuudelle

Poissulkemisperusteista

- Ennen hankintasopimuksen tekemistä hankintayksikön on vaadittava valittua tarjoajaa toimittamaan ajantasaiset todistukset ja selvitykset sen tutkimiseksi, koskeeko sitä (tai alihankkijaa) pakollinen poissulkemisperuste ja täyttyvätkö hankintayksikön asettamat soveltuvuusvaatimukset
- Selvitykset tulee pyytää ennen hankintasopimuksen tekemistä. Kuitenkin hankintayksikkö voi milloin tahansa hankintamenettelyn aikana pyytää tarjoajia toimittamaan kaikki tai osan selvityksistä, jos se on tarpeen menettelyn asianmukaisen kulun varmistamiseksi
- Tarjoajalla on mahdollisuus poistaa poissulkemisperusteista ilmenevät epäilyt ja riskit hankintasopimuksen asianmukaisen toteuttamisen osalta esittämällä hankintayksikölle korjaavia toimenpiteitä. Tarjoajalla, jota rasittaa pakollinen poissulkemisperuste, on oikeus esittää hankintayksikölle näyttöä luotettavuudesta. Jos hankintayksikkö katsoo näytön ja luotettavuuden riittäväksi, se ei saa sulkea kyseistä ehdokasta tai tarjoajaa pois tarjouskilpailusta. Hankintayksiköllä ei ole velvollisuutta vaatia tai pyytää näyttöä luotettavuudesta

Rikosrekisteriote hankintamenettelyä varten

- Selvityksenä pakollisten poissuljenta-perusteiden olemassaolosta käytetään rikosrekisteriotetta (hankintamenettelyote). Hankintakilpailun voittanut tarjoaja voi saada Oikeusrekisterikeskukselta rikosrekisteriotteet hankintamenettelyä varten henkilöistä, jotka ovat yrityksessä hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenenä tai käyttävät edustus-, päätös-, tai valvontavaltaa.
- Tietojen luovuttaminen edellyttää hakemukseen liitettyä henkilön suostumusta.
- Rikostaustan (hankintalaissa luetellut rikokset) selvittämiseksi esitetty rikosrekisteriote ei saa olla kahtatoista kuukautta vanhempi

Rikosrekisteriote hankintamenettelyä varten

- Tarjoajan hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenellä tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävällä henkilöllä tarkoitetaan käytännössä:
- yrityksen pää- tai toimitusjohtajaa tai varatoimitusjohtajaa,
- yhteisön kuten osakeyhtiön tai osuuskunnan hallituksen puheenjohtajaa ja nimenkirjoittajia,
- prokuralain (130/1979) tarkoittamaa prokuristia,
- yhdistyksen puheenjohtajaa,
- yksityistä elinkeinonharjoittajaa,
- avoimen yhtiön yhtiömiehiä sekä
- kommandiittiyhtiön vastuunalaista yhtiömiestä
- Hankintayksikkö voi lähtökohtaisesti luottaa tarjoajan antamaan selvitykseen lainkohdan osalta relevantista henkilöpiiristä, jonka osalta rikosrekisterimerkinnät selvitetään

Rikosrekisteriote hankintamenettelyä varten

- Rikosrekisteriotteeseen merkitään tiedot lainvoimaisesta päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu (vankeusrangaistukseen) esimerkiksi lahjuksen antamisesta, törkeästä lahjuksen antamisesta, veropetoksesta, törkeästä veropetoksesta, työeläkevakuutusmaksupetoksesta, törkeästä työeläkevakuutusmaksupetoksesta, lahjomisesta elinkeinotoiminnassa, törkeästä lahjomisesta elinkeinotoiminnassa, lahjuksen ottamisesta elinkeinotoiminnassa, törkeästä lahjuksen ottamisesta elinkeinotoiminnassa, rahanpesusta, törkeästä rahanpesusta, työturvallisuusrikoksesta, työaikasuojelurikoksesta, työsyrynnästä, työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaamisesta tai luvattoman ulko-maisen työvoiman käytöstä
- Em. rikoksia koskeva tuomio tulee siis ilmetä rikosrekisterin otteesta. Tämä rajaa poissulkemisperusteen käyttömahdollisuuden tilanteessa, jossa tieto rikosta koskevasta tuomiosta on poistettu rikosrekisteristä. Tarjoajaa ei saa myöskään sulkea tarjouskilpailusta, jos rikosta tai laiminlyöntiä koskevan lainvoimaisen tuomion antamisesta on kulunut yli viisi vuotta

Rikosrekisteriote hankintamenettelyä varten

- Hankintayksikön tulee sulkea tarjouskilpailusta tarjoaja myös silloin, kun tarjoaja itse on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu hankintalaissa mainitusta rikoksesta rangaistukseen. Oikeushenkilön osalta kyseeseen voi tulla rikoslain 9 luvussa tarkoitettu yhteisösakko. Rikosrekisterilain 2 §:n 4 momentin mukaan oikeushenkilöstä ja sille tuomitusta yhteisösakosta merkitään rikosrekisteriin muun muassa yrityksen tai yhteisön nimi, kotipaikka sekä rikos, jonka johdosta oikeushenkilö on tuomittu yhteisösakkoon. Tämä ei kuitenkaan koske tiettyjä hankintalaissa lueteltuja rikoslain 47 luvun mukaisia työrikoksia, joiden osalta edellytetään henkilötason vankeustuomiota
- Rikosrekisteriotteen tiedot ovat salassa pidettäviä
- Hankintayksikkö tai tarjoaja ei saa ottaa jäljennöstä rikosrekisteriotteesta eikä tallentaa sitä itselleen (vain tunnistetiedot eli kenestä ote tarkastettu ja otteen myöntöpäivä)
- Hankintayksikön on poissulkemisperusteiden selvittämisen jälkeen hävitettävä rikosrekisteriote tai palautettava se henkilölle, jota se koskee

Rikosrekisteriote hankintamenettelyä varten

- Rikosrekisteriotteiden sähköisen tarkastamisen mahdollisuus ei ole toteutuksessa vielä tämän hallituskauden aikana. Asiasta tehtiin jo esityskin vuonna 2020, mutta oikeusministeriö totesi lausunnossaan, että *”asiaa koskevan ehdotuksen perusteella ei voida varmistaa luovutettavan arkaluonteisen tiedon tietosuojan ja tietoturvan toteutumista vaadittavalla täsmällisyydellä. Perusoikeuksien kannalta sähköiseen tarkastamiseen liittyvä henkilötietojen käsittely edellyttää yksityiskohtaisempaa jatkovalmistelua. Sitä ei ole mahdollista toteuttaa virkamiestyönä vaan edellyttää eri hallinnonaloja edustavan työryhmän perustamista.”*

Hankinnan keskeyttäminen

- Hankinnan keskeyttäminen tarkoittaa, ettei jo aloitettua hankintaprosessia saateta loppuun, vaan prosessi keskeytetään ja jätetään hankinta tekemättä, tai käynnistetään täysin uusi hankintaprosessi. Hankinta voidaan keskeyttää hankintalain 125 §:n perusteella vain todellisesta ja perustellusta syystä
- Hankinnan keskeyttämisen syyn arvioinnissa hankintayksikön tulee kiinnittää huomiota siihen, perustuuko hankintamenettelyn keskeyttäminen todellisiin syihin ja siihen, vaikuttaako ratkaisu syrjivästi ehdokkaisiin tai tarjoajiin. Koska hankintamenettelyn tulee pääsääntöisesti johtaa hankintasopimuksen tekemiseen, hankintamenettelyn aloittaminen ilman aikomusta tehdä hankintasopimusta esimerkiksi markkinatilanteen kartoittamiseksi ei ole sallittavaa. Oikeuskäytännössä on katsottu, että hankintamenettelyä ei ole saanut keskeyttää, jos keskeyttämisen tarkoituksena on kiertää lain säännösten soveltaminen tai estää tarjoajan mahdollisuus saada oikeussuojaa

Hankinnan keskeyttäminen

- Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisussa on katsottu, etteivät julkisia hankintoja koskevat oikeusohjeet tarkoita sitä, että hankintayksikön olisi aina saatettava hankintamenettelynsä päätökseen tai että keskeyttämis-päätös edellyttäisi vakavien tai poikkeuksellisten seikkojen olemassaoloa
- EU-oikeuskäytännössä hyväksyttäväksi syyksi keskeyttämiselle on katsottu mm.
  - tarjouspyyntö on osoittautunut tulkinnanvaraiseksi taikka virheelliseksi
  - hankinnasta on saatu vain yksi hyväksyttäväksi katsottava tarjous (tällöin ei voida tehdä riittävää vertailua hintojen tai muiden ominaisuuksien kesken)

Hankinnan keskeyttäminen

- Kotimaisessa oikeuskäytännössä hyväksyttäväksi syyksi on katsottu mm.
  - hankintayksikön rahoitusilanne
  - hankinnan kohteen tai hankinnan tarpeen muuttuminen hankintamenettelyn aikana
  - epäonnistunut tai tulkinnanvarainen tarjouspyyntö
  - hankintamenettelyssä tapahtunut virhe, esim. ilmoitusvirhe
  - hankinnasta ei ole saanut yhtään tarjouspyynnön vaatimukset täyttävää tarjousta
- Oikeuskäytännön mukaan todellinen syy ei kuitenkaan ole esim. se, että kilpailutusprosessin aikana päätetäänkin toteuttaa hankinta omana työnä. Hankintayksikön tulee tehdä päätös omana työnä teettämisen ja kilpailuttamisen välillä jo ennen hankintamenettelyn käynnistämistä

Hankinnan keskeyttäminen

- Hankinnan keskeyttämisestä on tehtävä normaaliin tapaan kirjallinen päätös, joka on perusteltava. Hankinnan keskeyttämisspätös on siis tehtävä samaa muotoa ja määräyksiä noudattaen kuin varsinainen hankintapäätös
- Keskeyttämisen jälkeen hankintayksiköllä on periaatteessa kaksi vaihtoehtoa: 1) Hankintaprosessi aloitetaan alusta uudella hankintailmoituksella tai 2) hankinta jätetään kokonaan tekemättä
- Menettelyä, jossa hankintaa ei keskeytetä ja tarjouksia pyydetään uudestaan tekemättä uutta hankintailmoitusta, ei voida pitää hyväksyttävänä. Tällöin voi helposti aktualisoitua kielletty tinkiminen ja epätasapuolinen ja syrjivä menettely (näin esim. MAO:330/09)

Hankinnan keskeyttäminen

- Hankintalaissa ei ole säädetty siitä, missä vaiheessa hankintamenettely voidaan keskeyttää. Hankintayksikkö voi siis keskeyttää hankinnan missä vaiheessa tahansa ja korjata myös lainvoimaisia hankintapäätöksiään (näin esim. MAO:250/16)
- Yksi hankinnan keskeyttämiseen liittyvä ongelmakohta on asiakirjojen julkisuus, ja erityisesti jo saapuneiden tarjousten julkisuus. Hankinnan keskeyttämistilanteessa asianosaisen tiedonsaanti-intressi ei kuitenkaan lähtökohtaisesti koske kilpailevia tarjouksia, vaan hankintayksikön keskeyttämispäätöstä ja sen perusteluita. Näin ollen tulkintaohjeena voidaan pitää sitä, että tarjousasiakirjat voidaan/tulee pitää salassa julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 17 kohdan perusteella aina siihen saakka, kunnes hankintayksikkö on tehnyt ratkaisunsa keskeyttämisen jälkeisessä hankintamenettelyssä tai päättänyt luopua hankinnasta

Hankintapäätöksen tiedoksianto

- Hankintalain mukaan hankintayksikön tekemä päätös perusteluineen sekä valitusosoitus ja oikaisuohje on annettava tiedoksi kirjallisesti niille, joita asia koskee. Hankintalain pääsääntö on sähköinen tiedoksianto, jolloin päätös edellä mainittuine asiakirjoineen annetaan tiedoksi käyttäen tarjoajan hankintayksikölle ilmoittamaa sähköistä yhteystietoa. Käytännössä tämä tarkoittaa lähinnä sähköpostiosoitetta.
- Sähköistä yhteystietoa käytettäessä tarjoajan katsotaan saaneen päätöksestä oheisasiakirjoineen tiedon sinä päivänä, jolloin mainitut asiakirjat sisältävä sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä.
- Sähköisessä asioinnissa päätöksen tiedoksisaantiajankohtana pidetään siis viestin lähettämispäivää, jollei asiassa esitetä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut vastaanottajalle myöhemmin.
- Vaihtoehtoisesti hankintapäätös perusteluineen sekä valitusosoitus ja oikaisuohje voidaan antaa edelleen tiedoksi myös tavallisena kirjeenä siten kuin hallintolaissa säädetään. Tällöin tarjoajan katsotaan saaneen päätöksestä oheisasiakirjoineen tiedon seitsemäntenä päivänä niiden lähettämisestä, jollei tarjoaja näytä tiedoksiannon tapahtuneen myöhemmin. Lähettämispäivää ei lasketa mukaan tiedoksiantoaikaan.

Hankintasopimuksen syntyminen / odotusaika

- Hankintapäätöksen tekemisen jälkeen on tehtävä hankintasopimus. Hankintalain mukaan hankintasopimus syntyy erillisen kirjallisen sopimuksen allekirjoittamisella.
- Hankintalain mukainen hankintasopimus ei siis synny - yleisestä sopimusoikeudesta poiketen - ainoastaan hankintapäätöksen tiedoksiannolla.
- Hankintamenettelyjen sääntelyssä sopimuksen syntymisellä on merkitystä käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen kannalta. Ennen sopimuksen tekemistä markkinaoikeus voi määrätä hankintamenettelyn aikana tehdyn virheen tai hankintapäätöksen korjattavaksi.
- EU-kynnysarvot ylittävässä hankinnassa hankintasopimus voidaan tehdä aikaisintaan 14 päivän (odotusajan) kuluttua siitä, kun tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen hankintapäätöksen ja valitusosoituksen tiedoksi.
- Jos hankinnassa on noudatettava em. odotusaikaa, hankintayksiköllä on velvollisuus sisällyttää hankintapäätökseen tai siihen liittyviin asiakirjoihin tieto odotusajan pituudesta.

Muutoksenhaku

- Julkista hankintaa koskevaan päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun voi hakea muutosta saattamalla asia markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Markkinaoikeuteen voi valittaa tarjoaja, osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas tai muu taho, jota asia koskee.
- Hankintayksikön päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun tyytymätön voi lisäksi tehdä hankintayksikölle kirjallisen vaatimuksen hankintaoikaisusta. Hankintaoikaisun voi tehdä myös pienhankinnoissa, jotka eivät muutoin kuulu hankintalain soveltamisalaan.
- Muutoksenhakukeinot ovat rinnakkaiset eivätkä sulje toisiaan pois. Myös muutoksenhaku-aika alkaa kulua niissä samanaikaisesti.

Markkinaoikeusvalitus

- Jollei hankintalaissa toisin säädetä, valitus on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa siitä, kun tarjoaja on saanut tiedon hankintaa koskevasta päätöksestä valitusosoituksineen. Valitusaika lähtee kulumaan tiedoksiantopäivää seuraavasta päivästä. Tiedoksiantopäivää ei siten lasketa valitusaikaan.
- Valitus markkinaoikeudelle on tehtävä viimeistään kuuden kuukauden kuluessa hankintapäätöksen tekemisestä siinä tapauksessa, että tarjoaja on saanut tiedon hankintapäätöksestä valitusosoituksineen ja hankintapäätös tai valitusosoitus on ollut olennaisesti puutteellinen.
- Tämä muutoksenhakua koskeva enimmäismääräaika ei tule kuitenkaan sovellettavaksi tilanteessa, jossa hankintapäätöstä tai valitusosoitusta ei ole lainkaan annettu tiedoksi tarjouskilpailuun osallistuneelle. Tällaisessa tilanteessa asianosaisen valitusaika ei ala kulua ollenkaan.

Muutoksenhausta ilmoittaminen hankintayksikölle

- Valittajan on kirjallisesti ilmoitettava hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikölle viimeistään silloin, kun valitus toimitetaan markkinaoikeudelle. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikön ilmoittamaan osoitteeseen. Ilmoitusvelvoitteen noudattaminen ei kuitenkaan ole hankintaa koskevan valituksen tutkimisen edellytys eikä ilmoitusvelvoitteen laiminlyöntiä ole muutoinkaan erikseen sanktioitu.

Muutoksenhaun vaikutus hankintasopimuksen tekemiseen

- Hankinnoissa, joissa on noudatettava odotusaikaa (EU-hankinnat), hankintayksikkö ei saa tehdä hankintasopimusta, jos asiasta on valitettu markkinaoikeuteen. Kielto tehdä hankintasopimus alkaa heti muutoksenhakua koskevan valituksen saapumisesta markkinaoikeuteen ja siitä eteenpäin hankintayksikkö ei saa tehdä hankintasopimusta ennen kuin markkinaoikeus on antanut asiassa pääasiallisen ratkaisun tai antanut väliaikaisen täytäntöönpanoa koskevan päätöksen, jolla se on sallinut hankintasopimuksen tekemisen.

Markkinaoikeuden määrämät seuraamukset

- Jos hankinnassa on menetelty virheellisesti, markkinaoikeus voi:
  1. kumota hankintayksikön päätöksen osaksi tai kokonaan;
  2. kieltää hankintayksikköä soveltamasta hankintaa koskevassa asiakirjassa olevaa virheellistä kohtaa tai muuten noudattamasta virheellistä menettelyä;
  3. velvoittaa hankintayksikön korjaamaan virheellisen menettelynsä;
  4. määrätä hankintayksikön maksamaan hyvitysmaksun asianosaiselle, jolla olisi ollut todellinen mahdollisuus voittaa tarjouskilpailu virheettömässä menettelyssä;
  5. määrätä hankintayksikölle tehottomuusseuraamuksen;

Markkinaoikeuden määrämät seuraamukset

6. määrätä hankintayksikön maksamaan valtiolle seuraamusmaksun;
  7. lyhentää hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen sopimuskauden päättymään määräämänsä ajan kuluttua.
- Virheelliseen hankintamenettelyyn puututaan ensisijaisesti kohdissa 1-3 mainituilla seuraamuksilla.
  - Tehottomusseuraamus, seuraamusmaksu ja sopimuskauden lyhentäminen voidaan pääsääntöisesti määrätä vain EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa.
  - Seuraamus voidaan määrätä vain, jos lainvastainen menettely on vaikuttanut hankintamenettelyn lopputulokseen tai syrjivästi asianosaisen asemaan hankintamenettelyssä.

Jatkovalitus

- Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen pääsääntöisesti vain silloin, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Muutoksenhakuun sovelletaan hankintalain ko. säännösten lisäksi hallintolainkäyttölakia.
- Markkinaoikeuden päätöstä on jatkovalituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.
- Markkinaoikeuden päätös hyvitysmaksun määräämisestä, tehottomuus-seuraamuksesta, seuraamusmaksusta ja sopimuskauden lyhentämisestä voidaan kuitenkin panna täytäntöön vain lainvoimaisen päätöksen nojalla.

Vahingonkorvaus

- Jos hankintayksikkö aiheuttaa hankintalain vastaisella menettelyllä tarjoajalle vahinkoa, on hankintayksikkö velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.
- Jos vahingonkorvausvaatimus koskee tarjousmenettelystä aiheutuneita kuluja, korvauksen tuomitsemisen edellyttää, että tarjoaja näyttää toteen hankintayksikön virheellisen menettelyn ja sen, että virheettömässä menettelyssä hänellä olisi ollut todellinen mahdollisuus voittaa tarjouskilpailu.
- On huomattava, että vahingonkorvausasioissa toimivaltainen tuomioistuin on käräjäoikeus.

Hankintaoikaisu

- Hankintayksikkö voi ottaa julkista hankintaa koskevaa päätöstään tai muuta ratkaisuaan koskevan hankintaoikaisun käsiteltäväksi joko omasta aloitteesta tai asianosaisen vaatimuksesta. Edellytyksenä hankintaoikaisun vaatimiselle on, että hankintayksikön päätös tai ratkaisu perustuu lain soveltamisessa tapahtuneeseen virheeseen.
- Hankintaoikaisu on lain soveltamisessa tapahtuneen virheen ohella käytössä myös silloin, jos asiassa on tullut hankintapäätöksen tekemisen jälkeen sellaista uutta tietoa, joka voi vaikuttaa päätökseen, ratkaisuun tai hankintasopimuksen tekemisen edellytyksiin.

Hankintaoikaisun vireille tulo

- Hankintayksikön on ilmoitettava hankintaoikaisun vireille tulosta välittömästi niille, joita asia koskee. Näitä ovat mm. tarjouskilpailun voittaja ja muut tarjouskilpailuun osallistuneet ja jos asiasta on samanaikaisesti valitettu markkinaoikeuteen, myös markkinaoikeus.
- Hankintapäätöksen tai ratkaisun oikaiseminen ei kuitenkaan edellytä asianosaisen suostumusta.
- Asianosaisen on esitettävä vaatimus hankintaoikaisun vireille tulosta 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta. Hankintayksikkö voi itse ottaa hankintapäätöksen tai ratkaisun korjattavakseen 90 päivän kuluessa siitä, kun hankintaoikaisun kohteena oleva päätös tai ratkaisu on tehty.

Hankintoaikaisun käsittely

- Hankintoaikaisun käsittely rinnastuu hallintolaissa tarkoitettuun hallintomenetelyyn. Vaikka hankintoaikaisussa ei edellytetä sen osapuolen suostumusta, jonka oikeuteen tai etuun asiassa tehtävä uusi päätös tulee vaikuttamaan epäsuotuisasti, lähtökohtana on kuitenkin pidettävä sitä, että hankintoaikaisussa tällaista osapuolta kuultaisiin ennen asian uudelleen ratkaisemista.
- Hankintalaissa ei säädetä erikseen hankintoaikaisun käsittelyyn toimivaltaisesta hankintayksiköstä. Siten on mahdollista, että oikaisun käsittelee alkuperäisen hankintapäätöksen tehnyt taho tai toimivalta voidaan uskoa hankintayksikön organisaatiossa jollekin toiselle.
- Hankintoaikaisun ratkaisemiselle ei ole säädetty erityistä määräaikaa, mutta lähtökohtana on pidettävä mahdollisimman ripeää ratkaisutoimintaa.
- Muutoksenhaku markkinaoikeuteen ei estä hankintoaikaisun tekemistä tai hankintoaikaisun käsittelyä. Hankintoaikaisu voi koskea myös lainvoimaiseksi tullutta hankintayksikön päätöstä, jos asiaa ei ole saatettu markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

Hankintaoikaisun käsittely

- Hankintaoikaisu ja valitusoikeus markkinaoikeuteen ovat toisistaan erillisiä muutoksenhakukeinoja eli hankintaoikaisun vireille tulo ei vaikuta siihen määräaikaan, jonka kuluessa on tehtävä valitus markkinaoikeuteen. Mikäli asiassa on tehty myös valitus markkinaoikeuteen, hankintayksikön on ilmoitettava hankintaoikaisun vireille tulosta markkinaoikeudelle ja toimitettava sille oikaisun johdosta tehty päätös.
- Jos hankintayksikkö korjaa hankintapäätöksensä tai muun ratkaisunsa hankintaoikaisuna siten, että markkinaoikeudelle valituksen tehneellä ei ole enää oikeussuojan tarvetta eikä tarvetta saada perusteltua päätöstä, markkinaoikeus voi poistaa tällaisen asian käsittelystään antamatta pääasiasta ratkaisua. Tämä soveltuu tilanteisiin, joissa korjaustoimenpide on suoritettu oikein. Silloin kun asia on vireillä markkinaoikeudessa valituksena ja hankintayksikön korjaamistoimet ovat virheellisiä ja johtavat hakijan aseman heikentymiseen, asian käsittely jatkuu markkinaoikeudessa.

HE 115/2022 julkisten hankintojen vastuullisuutta ja laatua halutaan tehostaa

- Viimeisin hankintalainsäädännön muutos on parhaillaan eduskunnassa. Asiaa koskeva hallituksen esitys (HE 115/2022) annettiin eduskunnalle 25.8.2022.
- Esitettävät muutokset keskittyvät muun muassa ympäristönäkö-
kulmien, laadun sekä vastuullisuuden tehostamiseen julkisissa
hankinnoissa. Tältä pohjalta julkisista hankinnoista ja käyttöoikeus-
sopimuksista annetun lain 2 §:n mukaisia hankintalainsäädännön
tavoitteita esitetään täydennettäväksi ja mm. törkeät ympäristö-
rikokset lisättäisiin hankintojen poissulkuperusteiksi. Lisäksi
hankintayksiköillä olisi velvollisuus perustella päätöksessä, miten laatu
on otettu huomioon hankinnassa

HE 115/2022 julkisten hankintojen vastuullisuutta ja laatua halutaan tehostaa

- Hankintailmoituksia voisi tulevaisuudessa julkaista samanaikaisesti usealla eri kielellä
- Alihankkijoita koskeva poissuljentasäätely säilyy peruseriaatteiltaan ennallaan eli hankintayksiköllä on mahdollisuus tarkistaa, onko olemassa perusteita alihankkijoiden poissulkemiseksi. Velvollisuutta tähän ei ole
- Muutosten on tarkoitus tulla pääosin voimaan vuoden 2023 alusta lukien
- Hankintalainsäädännön valmisteluvaiheessa työministeri Haatainen ajoi nk. sidosyksiköiden ulosmyyntirajojen nostoa ohi hallitusohjelman. Asiasta luovuttiin elinkeinoelämän kovan kritiikin vuoksi. Sidosyksikkö saa harjoittaa enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on

Rakennusteollisuus

KIITOS !

